

Projectvoorstel : Houtense opschoon dag buurtgericht organiseren

Een aanjaagproject om zwerfafval echt terug te dringen in Houten

Aanleiding

Op 10 maart jl. vond de landelijke opschoon dag plaats. Een dag waarbij landelijk aandacht wordt gevraagd voor het opruimen van zwerfafval. Houten gaf hier invulling aan door bij wijkcentrum de Meerkoet en cultuurcentrum Schoneveld burgers te ontvangen. Die kregen een hesje, een zwerfafvalprikker en een afvalzakring en konden zo aan de slag. Met communicatieve medewerking van het Opbouwwerk (van HoutenenCo) en de gemeente werd ook bij Schoneveld een actie gehouden. Deze actie kwam tot stand omdat burgers het initiatief hiertoe namen. Aleid Groothoff en Jet Hoogenboom hebben er als burgers hard aan getrokken. Namens de gemeente werden de acties ondersteund door Margriet Krul (gemeentelijk coördinator opschooninitiatieven) en medewerkers van Openbare Werken. Die waren op zaterdag 10 maart bezig met het uitreiken en weer inzamelen van de materialen. Openbare Werken zorgde voor het uitreiken en weer inzamelen van materialen en de afvoer van ingezameld zwerfafval. Daarnaast was op 10 maart bij de Meerkoet een duikteam van Go Dive actief bij de Meerkoet. Het afval dat uit de vijver werd gevist werd ook door Openbare Werken afgevoerd.

Dit jaar is bijzonder, want Houten is *ZAP-gemeente 2012* geworden. *ZAP* staat voor *ZwerfAfval Pakker*. Deze titel wordt jaarlijks uitgereikt door de stichting Nederland Schoon, initiator van de landelijke opschoon dag. Houten kreeg de titel met bijbehorende geldprijs van € 5000,- vanwege de diversiteit aan activiteiten die worden georganiseerd, waarbij Houten veel leeftijdsgroepen weet te bereiken. In Houten is onder andere ook een convenant gesloten met scholengemeenschap de Heemlanden en een aantal basisscholen (dit jaar deden er 7 scholen mee) om de omgeving van de school zwerfafvalvrij te houden.

De trofee is een opsteker voor Houten. Er zijn ook jaarlijks een aantal zwerfafvalpakkers actief die spontaan door het jaar heen zwerfvuil oprapen en verwijderen. In het najaar worden zij in het zonnetje gezet met oorkonde en ZAP-speldje.

Het idee: in 2013 opschoonacties in zoveel mogelijk buurten van Houten

Adel verplicht. We hebben een prijs gewonnen, maar wij vragen ons af: kunnen we niet meer doen om de opschoon dag volgend jaar in veel meer buurten te laten leven?

De actie om op slechts enkele plaatsen op de opschoon dag actief aan de slag te gaan, mobiliseert de bevolking eigenlijk nog te weinig. Zo was er op de bewuste zaterdag in de meeste wijken van Houten niets te merken van de actie. GroenLinks wil zich er sterk voor maken dat in 2013 in zoveel mogelijk buurten tijdens de landelijke opschoondag gewerkt wordt aan het verwijderen van zwerfafval.

De uitvoering: maximale burgerinzet

We denken aan een opzet die uitgaat van *uitnodigingsparticipatie*. Hierbij worden burgers uit iedere buurt uitgenodigd om zich aan te melden als buurtambassadeur voor de opschoon dag

De buurtambassadeur is buurtcoördinator van het project en krijgt de volgende taken:

- Hij/zij werft in de buurt ZAP-ers. In principe wordt daarbij uitgegaan van ca. 15 tot 20 ZAP-ers die op zaterdag 9 maart 2013 (de Landelijke opschoon dag in 2013) gedurende ca. 2 uur zwerfafval opruimen. (In principe want als een buurt meedoet met 5 ZAP-ers is dat ook prima).
- De buurtambassadeur krijgt (of haalt, nader te regelen) via Openbare Werken materialen (hesjes, prikkers, afvalzakring), registreert wie op de dag zelf spullen lenen en zamelt de materialen weer in. De buurtambassadeur coördineert ook waar volle zwerfafvalzakken neergezet mogen worden (vooraf bepaald in samenspraak met Openbare Werken).

De uitvoering: gemeentelijke ondersteuning

De gemeente faciliteert en ondersteunt. Dit betekent dat de gemeente zorgt voor communicatie over de opschoon dag, bijvoorbeeld:

- een aankondiging voor burgers dat ze zich aan kunnen melden als buurtambassadeur
- een aanmeldpunt waar buurtambassadeurs zich kunnen melden
- informatie op gemeentepagina's en informatieborden
- vragen uit Houten over de actie
- het tijdig ophangen van spandoeken op meerdere plekken in Houten
- het beschikbaar stellen van materialen aan de buurtambassadeurs
- de coördinatie van de afhaalpunten voor het ophalen van het ingezamelde zwerfafval door Openbare Werken (het liefst op de zaterdag dat de actie wordt gevoerd)

Voordelen van dit initiatief

1. Het idee van uitnodigingsparticipatie past bij *het versterken van gezamenlijke verantwoordelijkheid*. Veel burgers willen best zelf een bijdrage leveren aan hun woonomgeving, maar ze weten niet goed hoe of wat te doen om dat vorm te geven. Met enige ondersteuning en door de activiteit concreet te omschrijven zullen er meer buurtinitiatieven ontstaan.
2. Het idee is gemakkelijk uitvoerbaar. Houten telt (buitengebieden meegerekend) zo'n 40 buurten. Het is niet perse noodzakelijk dat alle buurten meedoen. We streven naar zoveel mogelijk buurten. Buurten die al jaren op een bepaalde manier zelf werken aan het schoonhouden van hun buurt kunnen gewoon aanhaken, maar dat hoeft niet. Door de actie ontstaat er meer ZAP-dynamiek en wordt het ZAP-netwerk vergroot.
3. Het maatschappelijk rendement van zwerfafval opruimen is groot. Niet alleen voor het milieu, maar ook financieel: Ter indicatie: In 2010 kostte de verwijdering van zwerfafval in Nederland € 250.000.000. Een bedrag van ca. € 14,- per inwoner. Omgerekend zijn de kosten per inwoner in Houten dus jaarlijks € 700.000,-.
4. De kosten van dit initiatief kunnen beperkt zijn. De inzet van de gemeente op de opschoon dag wordt vooral anders gericht. Als buurtambassadeurs bijvoorbeeld samen hun actie aanmelden bij NederlandSchoon, kan ook vanuit deze stichting ondersteuning worden geleverd.
5. We werken er actief aan mee, dat er steeds minder zwerfafval uiteindelijk in de oceanen terecht komt, zodat minder dieren sterven als gevolg van het eten van afvalresten (zie bijlage achtergrondartikel).

We leggen de verdere uitwerking van dit idee in handen van het college van B en W.

GroenLinks wil graag dat dit een actie wordt van de hele Houtense bevolking. Wij ondersteunen de nadere uitwerking van dit idee, ook voor bijbehorende ondersteunende acties. Daarom hebben zich de eerste buurtambassadeurs reeds aangemeld:

- Aleid Groothoff: De Hoeven
- Tijm Corporaal: Den Oord
- Andor van Dijk en Anouk Siegenbeek van Heukelom: De Slag
- David Jimmink: De Bouw

Hartelijke groet namens GroenLinks Houten,
Tijm Corporaal en Aleid Groothoff

Bijlagen: achtergrondinformatie

Achtergrondinformatie

Uit allerlei onderzoek blijkt dat mensen die zelf meedoen aan opruimacties of zien dat hun buurt wordt schoongemaakt, bewuster omgaan met het weggooien van afval. Door zichtbaar aanwezig te zijn tijdens de landelijke opschoonactie groeit het bewustzijn van de eigen verantwoordelijkheid voor een schoon Houten. Wie hierover meer informatie wil kan bijvoorbeeld terecht op de websites van: www.Nederlandschoon.nl, www.kleanworldwide.nl en www.SVZO.nl

Verwacht kan worden dat door de aandacht in de buurten het aantal mensen dat bereid is ook door het jaar heen wat opruimwerk te doen (vrijwillig en op onregelmatige basis) zal toenemen. Wellicht is het mogelijk om uit de groeiende groep ZAP-ers vrijwilligers te selecteren die echt werk willen maken van het regelmatig opruimen van zwerfafval. Die vrijwilligers zou je ook blijvend kunnen voorzien van een afvalzakring, vuilniszakken en zwerfafvalgrijper. Want als je eenmaal zo'n pakketje (of meerdere) in je schuur hebt staan, dan ga je sneller de wijk in en vind je het leuker om zwerfafval te verzamelen.

Sinds kort heeft NederlandSchoon ook een eigen webwinkel, waar vrijwilligers zich kunnen aanmelden en materialen kunnen bestellen. De Stichting Vrijwillige Zwerfafval Oppakkers (SVZO) werft actief en is ook bereid nieuwe vrijwilligers te ondersteunen, bijvoorbeeld met een gratis op te halen afvalgrijper. Ook commerciële bedrijven, zoals bijvoorbeeld Kortpack in Hardinxveld-Giessendam, ondersteunen zwerfafvalpakkers door hen korting te geven. Hieronder is een voorbeeld van een altijd schoonpakket afgebeeld.

Afvalgrijper

afvalzakring

stevige vuilniszakken

Ondersteuning door een leuke campagne zou leuk zijn. Eerste ideeën voor zo'n campagne:

- Help je straat, help je buurt, draag bij aan een duurzamer wereld. Wordt zwerfafvalpakker!
- Wist u dat u al een zwerfafvalpakpakket heeft voor € 13,50. Een prachtig vaderdagkado, want wat is er leuker dan samen met je kleine meid of jongen rommel opruimen!
- Gezocht: zwerfafvalambassadeurs in Houten. Je mag bijdragen aan het schoonhouden van jouw buurt. Gemakkelijk werk, beloning: dankbaarheid en zelf ook een goed gevoel.
- Korte tweets via twitter
 1. Als één op de 10 Nederlanders meer opruimt dan de anderen weggooien, wordt de omvang van zwerfafval echt al een stuk kleiner #waaromniet
 2. Wanneer heb je voor het laatst zelf het afval van een medeburger opgeruimd? #waaromniet
 3. Persoonlijk vind ik het meer iets van de vorige eeuw om zwerfafval alleen door professionals te laten opruimen. Of is dat standpunt voor jou nog te modern? Het is toch ons afval? Hoe zo moeten betaalde professionals onze troep opruimen?
 4. In een half uur per week ruim ik meer op, dan 30 onnadenkende medeburgers in de natuur hebben gedumpt #waaromniet.

Bijlage achtergrondartikel: hoe past dit initiatief bij wat er verder gebeurt in onze wereld?

Hoog tijd om zeeplastic te gaan oogsten

Zwerfafval is een probleem van alle tijden. Mensen laten rommel achter, het is een slechte gewoonte. Dat is waar, maar betekent dit dat wij dan niets kunnen doen? Te lang dachten we met elkaar, wat een ander weggooit hoef ik niet op te ruimen. En zo hebben we er als mensen weinig aan gedaan om te voorkomen dat bijvoorbeeld plastic zwerfafval bleef liggen en via rivieren en zeeën in onze oceanen terecht is gekomen. Op deze manier is er in de afgelopen vijftig jaar circa 100 miljard kilo plastic in de oceaan terecht gekomen.

Ongeveer tien jaar geleden werd er in de stille oceaan een enorme brei van drijvend plastic ontdekt. De typische wervelstroom van de Stille Oceaan en de passaatwinden hebben grote gevolgen voor dit plastic. De randen van de wervelstroom zijn continu in beweging en hebben een hoger zeeniveau dan verder naar binnen, waardoor de plastic brei steeds geconcentreerder in het centrum bij elkaar blijft drijven. Er is een enorme vuilnisbelt van plastic afval in de Oceaan ontstaan: een vuilnisbelt met een geschatte minimale omvang van Spanje en Frankrijk.

Uit onderzoek van de UNEP, het milieuprogramma van de VN, bleek in een studie in 2006 al dat op elke anderhalve vierkante kilometer zee, 46.000 plastic deeltjes zwerven, variërend van verloren teenslippers tot minuscule plastic snippers. En deze enorme toename van de hoeveelheid plastic in zee, leidt tot een enorme toename van de hoeveelheid kunststoffen in de maag van vogels en zeezoogdieren. Allerlei kleine stukjes plastic in de maag van bijvoorbeeld een stormvogel nemen het hongergevoel van de vogel weg. De hersenen krijgen daardoor geen seintje meer dat er gegeten moet worden, waardoor veel vogels verhongeren. Met een maag vol plastic afval!

In het natuurdagboek van Trouw op 17 maart jl. werd gesproken over deze giftige plastic soep in de oceaan en over het initiatief van Peter Smith uit Amsterdam. Hij richtte de Stichting KLEAN op. KLEAN staat voor "Klagen loont echt absoluut niet." De Stichting ontplooit acties om gericht in Nederland te werken aan het opruimen van zwerfafval. Op zaterdag 24 maart jl. werd bijvoorbeeld de actie "Wees erbij, maak schoon dat IJ!" in Amsterdam georganiseerd. Maar er zijn meer initiatieven. De stichting Nederland Schoon is initiator van de landelijke opschoon dag en als mensen zich aanmelden bij de Stichting Vrijwillige Zwerfafval Opruimers (SVZO), ontvangen ze een gratis grijper. Kortom, we zijn er klaar voor om zwerfafval in Nederland echt te gaan terugdringen, zodat er minder plastic in het milieu komt. Goede initiatieven en er komt een golfbeweging van steeds meer actie op gang. Het begin van een mentaliteitsverandering is aanwezig. We zijn begonnen met het oogsten van zwerfafval!

Maar... hoe pakken we de plastic soep aan? Is de soep niet al te groot geworden? Als we de miljardenberg aan plastic willen opruimen, dan zouden honderden trawlers honderden jaren heen en weer moeten varen. Is dat niet onmogelijk? Is dat niet onbetaalbaar? Is dat niet...? Misschien wel, maar ik wil dat niet geloven. We kunnen het ons niet meer veroorloven om te wachten en niets te doen? We spreken over duurzaam en verantwoord ondernemen. Laten we dan ook eens gaan kijken hoe we deze strijd tegen het zeeplastic wel kunnen winnen. Dat kan lukken als we willen, maar wat betekent dat?

Veel individuele chemische bedrijven, staatssecretarissen voor Milieu en zelfs landen verschuiven de verantwoordelijkheid: "Het is niet ons pakkie-an, dus we kunnen er niets aan doen." We kunnen er echter ook voor kiezen om dit wereldwijde vraagstuk anders te gaan benaderen. Als we de aandacht gaan richten op actie in plaats van ontkenning, dan hoeft het probleem niet jaarlijks groter te worden. En liggen er niet ook kansen voor duurzame ontwikkeling? Een deel van de grondstoffen die we op zee kunnen oogsten, is vast herbruikbaar. Wereldwijd zijn er vast vissers bereid om zich te laten omscholen tot zeeplasticinzamelaar. Er bestaan al grote drijvende fabrieken die tot nu toe gebruikt werden voor de verwerking van de vangsten van kleinere vissersboten (tonijn, walvissen). Zijn deze fabrieken niet anders te hergebruiken? We moeten toch in staat zijn om op zee grote plasticverbrandingsovens te plaatsen? Uitdagingen genoeg! Laten we beginnen met het oogsten van zee plastic.